קיצור הלכות יחוד "קדושים תהיו" (

ָכאשר עשה אלוקים ניסים לישראל במצרים ועל הים, הָיוּ אֱמּוֹת הָעוֹלֶם קוֹרִין תָּגָּר וְאוֹמְרִים מַשׂוֹא פָנִים יֻשׁ כָּאו, אַנוּ עֲרֵלִים וְהָם עֲרֵלִים, בְּאֵי זוֹ זְכוּת הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם כָּל הַנִּסִּים הַלָּלוּ. אָמַר לָהֶן הַקֶּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "גַּן נָעוּל אֲחֹתִי כַלָּה, גַּל נָעוּל מֵעְיָן חָתוּם:" (שיר השירים ד, יב): שגדרו ישראל עצמם מן הערוה. מיד הודו לה' על הניסים והטובות שעשה לעם ישראל, ועל זה נאמר "רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ, מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ:" (שיר השירים ו, ט). (במדרש רבה, נשא י"ד)

תורתנו הקדושה מלמדת אותנו "קדושים תהיו" שתהיו פרושים ומובדלים מן העריות (רש"י), וכל כך הזהירה התורה עד שכתבה ציווי מיוחד <mark>"ונשמרת מכל דבר רע</mark>" (דברים כ"ג,י) המלמדנו כי חובה על האדם להישמר מכל דבר המביא לידי הרהורי עבירה.

היחוד הוא אחד מהעברות החמורות ביותר מפני שהוא הגורם המביא לעבירות שעליהן נאמר **"יהרג ואל יעבור"** (רמב"ם, הלכות איסורי ביאה פכ"ב), והזהירו חז"ל שצריך ולברוח מאיסור זה כמו מהגהינום. (קידושין פא.) כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו על יחוד עם פנויה, ושמאי והלל גזרו על יחוד עם כותית (נכריה).

לדאבוננו, ישנם אנשים שאינם יודעים את פרטי הדינים, או שיודעים, אך מפני הבושה אינם מקיימים אותם במקרים מסוימים, אך כבר לימדונו רבותינו שמוטב להתבייש בעולם הזה ולא להתבייש חלילה בושה נצחית לעולם הבא, וכמו שנאמר "**מוטב לי להיקרא שוטה כל ימי ולא להיות שעה אחת רשע לפני המקום**" (מסכת עדיות פ"ה מ"ו). ולכן החלטנו לקבץ בעזרת השם יתברך את עיקרי הדינים לעלון זה, כדי שיהיו מצויים לכל דורש ולכל מבקש דבר ה' באמת. (ההלכות הינם מעיקר הדין ממש ולא מצד חומרות וחסידות כלל, נערכו ע"י ת"ח, בהסכמתם של גדולי ופוסקי הדור שליט"א)

- אסור להימצא יחד איש עם אשה, אשר אינם נשואים זה לזו, במקום מבודד שאין שם אנשים שיכנסו ויפריעו להם להיות לבדם, ואפילו כשהם לא מדברים זה עם זו. גם במקום פתוח בלי מחיצות, כגון בגינה ציבורית, אם אין אנשים מצויים שעוברים שם כל כמה דקות, הדבר נחשב כיחוד.
- איסור יחוד שווה גם לנשואות וגם לפנויות, ואין כל הבדל ביניהם בחומרת האיסור.
- איסור יחוד הוא איסור מצד עצמו, ואפילו אם לא נגרמה עבירה נוספת, עצם היחוד הוא איסור חמור.
- בדרך כלל באופנים שאין בהם איסור יחוד, כגון שהדלת פתוחה לרחוב - אין חוששים שמא ינעלו כדי להתייחד באיסור, אבל באנשים פרוצים צריך להיזהר גם מחשש כזה.
- האיסור חל גם על האיש וגם על האשה, ולכן חובה לעזוב את המקום, גם אם לשני לא אכפת מכך שיש בזה איסור.
- איסור היחוד קיים אפילו בין צעיר לזקנה, בין צעירה וזקן, בין זקן 🤜 לזקנה, ואפילו אם הם חולים במיטתם.
- הצנועים משתדלים שלא להתייחד בשום אופן כלל, כדי להתרחק מן העבירה, וכך ראוי לנהוג.
- 🦊 הרואה אחרים שמתייחדים מחויב להוכיחם ולהודיע להם שהדבר אסור.

היחוד אסור אפילו לרגע אחד אם קיימת אפשרות להמשיך את היחוד 🔻 באין מפריע למשך זמן נוסף, אך אם תוך זמן קצר לא יוכלו להמשיך

- להתייחד אין איסור יחוד, ויש אוסרים גם בזמן קצר, כיון שעצם היחוד עלול לגרום להרהור עבירה.
- נחלקו הפוסקים ושיטות רבות נאמרו, לגבי שיעור הזמן הקצר שלא נחשב כיחוד. לשיטה המקילה ביותר זה עד 3 דקות, ולמחמירים ביותר השיעור הוא עד 10 שניות.
- 🖊 במקרה שיכולים לחשוד בהם שהם מתייחדים זמן רב, אסור להתייחד אפילו לרגע אחד, מפני שאסור לאדם להביא את עצמו לידי חשד.

ג. עם מי אין איסור יחוד

- איש מתייחד עם ילדה עד גיל שלוש.
- אשה מתייחדת עם ילד עד גיל תשע. <
- איש מתייחד עם נכדתו, בָּתוּ, אמו וסבתו. 🤇
- יחוד אח עם אחותו אסור בקביעות ומותר באקראי, ונחלקו הפוסקים 🤜 עד מתי נקרא אקראי, יש אומרים עד שלושה ימים, ויש אומרים עד שלושים יום. ולספרדים יש להחמיר אף ביחוד דרך עראי.
 - דין ההיתר של **"בעלה בעיר". ⊲**

איש מתייחד עם אשה יהודיה כשבעלה נמצא באותה העיר, והאשה יודעת שבעלה בעיר, והיא חוששת בכל רגע שמא בעלה יבוא (ולדעת הרבה פוסקים ההיתר הוא דווקא כשנמצאת שם אשה נוספת). אך אם בעלה אינו יודע היכן היא נמצאת, או שאין לו רשות להיכנס למקום זה, או אם האיש הוא גוי, או מיודד עם האשה, כגון שהיא קרובת משפחתו, או שהם עובדים יחד, או שכנים, או במקרה שהבעל הזהיר את אשתו לא להתייחד עם גבר מסוים, אסור להם להתייחד אפילו כשבעלה בעיר, ואפילו אם תַּימַצֵא שם אשה נוספת. ואם האיש עוסק בעסקי נשים, כגון: חייט או רופא וכדומה, יש אומרים שהוא נחשב מיודד עם כל אשה שהוא עוסק איתה, ולכן אסור להם להתייחד אפילו אם בעלה בעיר.

ד. עם מי אסור היחוד

- ▶ אסור לאשה אחת או יותר להתייחד עם שני אנשים, אלא אם אחד מהם הוא בעלה. ולדעת האשכנזים מותר בתנאים המפורטים בהערה 2 להלן.
- הוא בעזה. הדעות האשכנהם מוונו בונגאים המפוו טים בהעדה 2 להקר. עם זוג או מספר זוגות של גויים. עם זוג יהודי מותר. (אישה יהודית נחשבת כשומרת על בעלה, אשת גוי לא נחשבת שומרת על בנוכחות אשתו). נחשבת שומרת על בעלה. כי הגוי חשוד תמיד גם בנוכחות אשתו).
- ▶ אסור לאשה אחת או יותר להתייחד עם אנשים לא כשרים (הערה 1) ולא משנה כמה מספרם.
 - אסור לאשה להתייחד עם ילד מעל גיל תשע.
- אסור לאיש להתייחד עם נשים ולא משנה מספרם, אלא אם אחת מהן היא אשתו.
- ▶ אסור לאיש להתייחד גם עם שאר קרובותיו, כגון בת אחותו, בת דודתו, ואחות אביו וכן קרובות שנהיו קרובותיו על ידי קשר נישואין, אשת אחיו, אשת אביו, אשת בנו וחמותו. איסור זה חמור יותר משאר נשים זרות.
 - אסור לאיש להתייחד עם ילדה מעל גיל שלוש. 🤻

ה. מי נחשב "שומר" שבנוכחותו אין איסור יחוד אין איסור יחוד כאשר:

- נמצא שם ילד (בגיל 5-12) או ילדה (בגיל 5-9), כיוון שהילד או הילדה נחשבים "שומר" לגבי אנשים כשרים, אך כאשר יש יחוד עם גוי, ילד לא נחשב לשומר, בגלל אפשרות של אונס. (עיין הערה 4 להלן)
- ▶ מחוץ לעיר (מקומות שאין בהם עוברים ושבים בדרך כלל) אסור להתייחד אפילו כשיש שומר, כי חוששים שהשומר יצטרך לנקביו וילך משם, ולכן צריך שני שומרים.
- ▼ כאשר אמו או אחותו, בתו או בנו (מעל גיל 5) נמצאים איתו, יש מקילים ויש אוסרים את היחוד.
- ► כאשר אביה או אחיה, בנה או בתה (מעל גיל 5) נמצאים איתה, יש מקילים ויש אוסרים את היחוד.
- ◄ כאשר גיסתה או חמותה או בת בעלה מאישה אחרת נמצאת איתה, כיון שהן נחשבות "שומר" זו על זו, ובתנאי שהקרובים המשותפים עדיין בחיים ולא התגרשו.
- כאשר נמצאים שם גם זוג בעל ואשה יהודים, כיוון שהזוג שומר עליהם מותר היחוד.
- ▶ אסור לאיש להתייחד עם שתי נשים, ואפילו שהן קרובות זו לזו כגון שתי אחיות, מפני שאין להן דין "שומר" אחת על השנייה.

ו. היכן אין איסור יחוד

- תנות, משרד, מרפאה וכו' וניתן להביט מהרחוב לתוכו דרך חלון הראוה, כל זמן שיש אנשים עוברים ושבים ברחוב, אך בצידי החדר או במסדרון וכל שכן בחדר פנימי יש איסור.
- ◄ במקומות הנ"ל, אפילו אם אי-אפשר לראות מהרחוב לתוכם, אך חדר המדרגות פתוח לרחוב, הדלת אינה נעולה (3), ודרכם של האנשים להיכנס לשם מותר, ובתנאי שהחדר מואר ובשעות קבלת קהל. במידה ויש ידידות ביניהם, יש אוסרים אפילו כשהדלת פתוחה.
- ► בדירה, אסור לאיש ואשה להימצא לבדם, אפילו אם כל אחד בחדר נפרד, אפילו אם החדרים נעולים.

ז. דינים מצויים המצריכים זהירות

- ◄ חתן וכלה המאורסים לפני חתונתם, יש בהם דין יחוד, וכן כשנפגשים לצרכי שידוכים.
- זוג שהתגרשו, יש עליהם איסור יחוד זה עם זו, ואף יותר חמור משאר אנשים.
- כאשר האשה אינה בבית, כגון אחרי לידה וכדומה והקרובות באות לעזור, צריך זהירות יתרה מאיסור יחוד. ואם הם בידידות כגון גיסתו או חמותו וכדומה, קיים איסור, אפילו אם בעלה של האורחת נמצא בעיר.
- ▶ אסור להביא בייביסיטר או עוזרת כשיש בבית ילד גדול יותר מגיל תשע ולהשאירם לבד ללא שומר.
- עסיעה עם נהג מותרת (אך לא מומלצת) רק במקומות שישנם אנשים שעוברים כל כמה דקות, ובתנאי שהחלונות שקופים. אך בדרך ריקה או בלילה, בשעות שאין אנשים ברחוב או כשהחלונות אטומים, אסור אפילו נסיעה קצרה.
 - בביקור אצל רופא: 🤻
 - א. אסור לסגור את הדלת באופן שאי אפשר לפתוח מבחוץ.

ב. במקום שאף אחד לא נכנס בלי רשות, אסור אפילו כשהדלת לא נעולה (3).

- ג. כאשר מדובר בשעות שאף אחד לא בא לרופא, גם אם הדלת פתוחה לגמרי, ואין חלון הפתוח לרחוב, שרואים משם את כל הנעשה בפנים, אסור להימצא שם מחמת יחוד.
- ד. הסעיפים הנ"ל מתייחסים דווקא לרופא ילדים וכדו', אבל ברפואת האשה עצמה, לדעת גדולי הפוסקים עצם ההליכה של אשה לרופא גבר, ברוב המקרים אסורה לחלוטין, אם לא במקרים של פיקוח נפש וכדו'.
 ה. בביקור אצל רופאה אסור לאיש להתייחד בלי "שומר".
- ▶ נסיעה משותפת במעלית היא בעייתית מאד, ובמיוחד אם יש הרבה קומות, ראוי להימנע מיחוד אפילו לזמן קצר גם מחשש להרהורי עברה.
 ▶ צריך זהירות כשבא פועל או טכנאי והאשה נמצאת לבדה בבית, ובפרט אם בעלה אינו בעיר, או שהיא רווקה, דלת הכניסה לבית צריכה להיות פתוחה. (ראוי לעשות כל מאמץ במצבים כאלו שבעל הבית יהיה נוכח).
- (בטכנאי שאינו שומר תורה ומצוות צריך לחשוש יותר אפילו בדלת פתוחה). ▼ משפחה המתארחת בבית של אחרים, צריכים להקפיד ולהיזהר ממצבים של יחוד.
- ילד או ילדה מאומצים שייך בהם איסור יחוד, וזה אף יותר חמור סתם אדם כיוון שהם מיודדים.
- ◄ מקומות עבודה משותפים לגברים ונשים, יש בהן מכשולים רבים גדולים ועצומים ובפרט בעניין איסור יחוד, ושומר נפשו ירחק מהם.

ח. הוספות מקיצור שולחן ערוך (סימן קנ"ב)

- ▶ צריך האדם להתרחק מן הנשים מאד, אסור לעשות מעשים הגורמים לקירוב ביניהם (חיוכים, קריצות וכו'), אסור להתבדח, לנהוג בקלות הדעת, ליהנות מיופייה או בגדיה שמא יבוא להרהר בה. ולא ילך אחרי אשה, והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה, עוונו גדול מאד. (שו"ע אהע"ז כ"א) ואסור לשמוע קול זמר של אשה או להסתכל בשערה. "המרצה (מעביר) מעות מידו לידה כדי להסתכל בה ... אפילו מלא תורה ומצוות כמשה רבינו, לא ינקה מדינה של גהינום" (גמרא, ברכות ס"א.)
 ▶ אין שואלים בשלום אשה ("מה שלומך?"). אסור למסור לה דרישת שלום אפילו ע"י בעלה, וכן אסור בכתב.
 - ▶ אין לנהוג עם אשתו הנהגות של חיבה בפני אחרים, שלא יבוא הרואה לידי הרהור.

ט. הגדרות / הערות

- (1) יהודים כשרים, הגדרתם יהודים יראי שמים שומרי תורה ומצוות הנוהגים בצניעות, אשר אינם מסתכלים בטלוויזיה, אינטרנט פרוץ, איפון וכדומה.
- (2) תנאים המתירים יחוד: בצירוף כל התנאים הבאים כאשר האנשים כשרים, בעיר, ביום, אין ידידות ביניהם, נפגשו באופן אקראי והאנשים אינם עוסקים בענייני נשים כגון מוכר בגדי נשים, רופא וכו^י.
 - . דלת לא נעולה: ניתן לפתחה ללא מפתח וללא אינטרקום.
- (4) ודווקא ילדים בגילים אלה נחשבים כשומר בגלל שבגילים אלו אין חשש למכשול עם הילדים עצמם, ומצד שני האחרים מתביישים לחטוא רפניהם.

חייב כל איש אשר יראת ה' בלבבו להשגיח על בני ביתו וללמדם הלכות אלה, שיתרחקו מן הכעור הגדול הזה, וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, נענש על זה. וכל המציל אחרים מן החטא, הציל את נפשו וטוב לו. (קשו"ע קנ"ב, י"ג).

- ישנם הרבה פרטים בהלכות יחוד, כאן מובאים בקיצור רק עיקרי הכללים. ובכל שאלה יש לפנות לחכם ירא-שמים הבקיא בהלכות.
 - "כתר מלכות" ארגון שעורים וכנסים לנשים בנושא הצניעות טלפונים: 02-6788888,02-5868195
 - "תפארתנו" מוקד הרצאות בנושא הצניעות. טל: 0732-33-8800
 יהודי יקר! כל עם ישראל ערבים זה לזה, על כן על כל יהודי לעשות השתדלות לחזק את הקדושה בעם ישראל. בוא והיה שותף אתנו בזיכוי הרבים ע"י הפצת העלון ברבים. ניתן לקבל את העלון חינם בדואר. פרטים ב"קול הצניעות", טל: 0527-120-948
 "כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו" (מסכת אבות, ה', י"ח)

אקבאת הדאון מינם: 8 4 2017 - 250, אמידע נוסץ, אכנסים ואתרומות: 1 8 2227 6141441, 050-414140. 050-58 10763.

הלכות יחוד במקומות עבודה

פתיחה

ראינו לנכון להדפיס עלון זה לאור ריבוי המקרים של פגיעה בקדושה בקרב נשים היוצאות לעבודה. על אחת כמה וכמה כאשר חז"ל אומרים "ונשים דעתן קלות עליהן" (קידושין פ:) ורש"י כותב שם "נוחות להתפתות", ומוסיפים חז"ל "אין אפוטרופוס לעריות" (כתובות יג:) ואמרו חכמים: "אפילו חסיד שבחסידים, אין ממנין אותו אפוטרופוס על עריות", אז לכן, עקב כל הפריצות והטומאה הסובבים אותנו, אי אפשר היום לסמוך על אף אחד וכל יהודי חייב ללמוד היטב ולהקפיד על הלכות קדושה, הלכות יחוד וצניעות - ולחנך את בני ביתו ללכת בדרכי אבותינו הקדושים.

במקום עבודה בהם מועסקים אנשים ונשים עלולות להיווצר שאלות חמורות הנוגעות לאיסור יחוד. הדבר מצוי מאד בזמנינו אצל בחורות ונשים נשואות העובדות במקומות שנמצאים בהם אנשים, ונתקלות בשאלות רבות בהלכות יחוד, ובפרט במקומות בהם הדלתות נעולות או שיש כרטיס מגנטי שבאמצעותו פותחים העובדים את הדלת, וכן במקומות בהם שעות העבודה הינן שעות הלילה המאוחרות.

והנה הלכות יחוד מורכבות מאד ויש בהם פרטים רבים. ונציין בזה את עיקרי הדברים ונשים לב לשאלות המצויות, ובכל שאלה הנוגעת למעשה ראוי להציע את פרטי השאלה בפני מורה הוראה ירא שמים המתמצא בעניינים אלו.

כמו כן יש להקדים הקדמה קצרה שהיא כוללת לכל הלכות יחוד ולעבודה במקומות משותפים בהם עובדים גברים ונשים במקום אחד. נשים ובחורות הנמצאות בסביבת עבודה עם גברים נתקלות לרוב עם שאלות חמורות הנוגעות מלבד להלכות יחוד, גם לצורות הנהגתן במקומות אלו, וכל שכן כאשר אותם גברים הם קלים במצוות או שאינם שומרי מצוות.

כידוע מקומה הטבעי של האשה הוא בביתה בבחינת יכל כבודה בת מלך פנימהי. אך לצערנו הרב כורח המציאות ואורך הגלות גרמו לכך שישנן נשים הנוטלות על עצמן בחרוף נפש את פרנסת הבית כדי להביא טרף לבני ביתן, ולשם כך הן נאלצות לעבוד למקומות עבודה שונים ומגוונים, דבר שמצריך הכנה והכוונה יתירה לשמירת ההנהגות וסדרי הצניעות הבסיסיים של בת ישראל כשרה, ובפרט שהמעבר מבתי החינוך בהן שומעות הבנות שיחות ושיעורים ודברי חיזוק בענייני מוסר והשקפה, אל מקומות עבודה שבהם כל עיסוקן הוא בדברי חולין, היא לכשעצמה גורמת להתקררות טבעית בעניני רוחניות.

ואולם לעיתים רבות נתקלות אותן נשים בנסיון קשה ומר של הצעת מקום עבודה אשר עובדים בו גברים ונשים יחד ולפעמים אפילו תחת קורת גג אחת, מה שמגדיל את הסיכון לירידה קשה דרותיות של האשה, ומה שמהווה במקרים כה רבים מדרון תלול ובטוח לנפילות רוחניות קשות עד כדי פירוק הבית במוקדם או במאוחר כידוע לכל מי שעוסק בתחום.

ידועים דבריו של מרן הגר״ש וואזנר זצ״ל אשר היה חוזר ומתריע פעם אחר פעם שרוב מוחלט של מקרי הגירושין והבעיות של שלום הבית שהיו מגיעים לפניו, מקורם ושורשם היו במקומות עבודה מעורבים של גברים ונשים והיה מתנגד לכך בכל תוקף.

באנו לעזור לאלו שעדיין מתמודדות עם ניסיון קשה זה, ומכל מיני סיבות שבעולם נבצר מהן לעזוב מקומות אלו [כפי שהיה ראוי שיעשו] ולהגיש בפניהן עלון זה בו נלמד יחד את כללי הלכות יחוד ואת הזהירויות הנדרשות.

כמו כן ישנן גם הנהגות שאין להם גדר הלכתי אלא הם דברים המסורים אל הלב ונטועים עמוק בחינוך הכשר של בת ישראל כפי שספגה בבית הוריה ובמקום חינוכה, והן כוללות את צורת ואופי ההתנהגות והדיבורים בין העובדת לבין המעסיק ועובדים אחרים, ההתנהלות בשעת הפנאי תוך כדי מטלות העבודה במשרד ומחוצה לו, הנסיעות אל מקום העבודה וממנו, ההתחברות אל עובדות אחרות שאינן באות מאותו רקע חינוכי טהור, השימוש בטכנולוגיה שלא למטרת עבודה, ושמירה שהחסימות תיעשנה כראוי.

השמירה הקפדנית על כללים ברורים ללא שום פשרות היא הערובה היחידה למניעת ירידה רוחנית ושמירה על צביון היהודי של בת ישראל כשירה.

למותר לציין שנושא צניעות הלבוש הינה תנאי בסיסי ויסודי, אשר כל סטיה ממנה ולו הקלה ביותר מהווה פירצה על פירצה, וחובת השמירה והזהירות במצב שכזה הינה כפולה ומכופלת ממה שנדרשת אשה רגילה.

ואשר על כן נשים במצב זה צריכות לגדור את עצמן בגדרים ברורים אשר יהוו קו אדום ממנו לעולם אין לחרוג וכך גם במלבושיהן שיהיו בתכלית הצניעות. שמירה על צורת דיבור תכליתי ומאופק, קצר וענייני ללא מחמאות וביטויים אישיים הינה מוכרחת וקריטית כגדר וסייג מפני העבירה וכשמירה מפני קשרי ידידות האסורים לפי תורתנו הקדושה. ובודאי שאין לאשה להסכים בשום אופן שיקראו לה בשמה הפרטי או בכל שם חיבה כלל וכלל. וכן קניית מתנות או הכנת ארוחה או משקה האחד לשני אסורים בהחלט ויש להתנגד לזה בכל

וכאן חשוב להדגיש, שגם במקומות עבודה של נשים בלבד דרושים מעקב תמידי ופיקוח בשבע עיניים, משום שייתכנו הנהגות דיבורים או מצבים שונים בהם אין איסור מצד הלכות יחוד, ואף על פי כן המקומות הללו פסולים בתכלית, והם בבחינת יהרחק מן הכיעור ומן הדומה לו׳.

תוקף.

מצבים שכאלו צריכים לגרום לאותה עובדת לקבל החלטה מיידית לסיים את עבודתה במקום זה, כיון שאי שמירה קפדנית על גדרים בסיסיים אף שאינם בכלל הלכות יחוד, מובילה בהכרח לירידה רוחנית שתוצאותיו מי ישורנו. ולכן כל שינוי קטן בהנהגות הצניעות או בסגנון הדיבורים הנשמעים במקומות העבודה צריך לעורר מיד את העובדת מיד לבדוק ולכלכל את מעשיה, האם אכן מקום העבודה הזה מתאים לה, ובפרט שלא להגרר לנסיעות משותפות כימי "העשרה", "גיבוש" וכיוצא באלה, שרובם ככולם גורמים לירידה רוחנית, הן מבחינת התכנים וחן מבחינת המרצים ושאר הנוכחים במקום.

התנהגה הנכונה במצבים שכאלה היא שהבעל או הוריה של העובדת יבקרו במקום העבודה, הן לפני העבודה והן במהלך העבודה לעיתים תכופות, כדי שיוכלו להתרשם מסגנון המקום ומהאנשים והמועסקים בו. ואין מקום בכל זה לדאגת והנסה כלל וכלל. ומובטחנו שכל מי שתשמור על קדושת ישראל וצניעות הנהגותיה כבת ישראל כשירה, מזונה יהיה בהיתר ובריוח, והזן את העולם כולו בטובו ישפיע שפע טובה וברכה עד בלי להולכים בדרך התורה והמסורה.

וכעת נעבור להלכות יחוד עצמן.

בהלכות יחוד ישנם אופנים מסויימים בהם אין איסור לאיש ואשה להמצא בבית אחד, ויש בזה כמה וכמה כללים שיובאו בהמשך הדברים בהרחבה, וכגון אם ישנה אפשרות שבני אדם בהרחבה, וכגון אם ישנה אפשרות שבני אדם אחרים יכנסו לאותו בית, או כאשר המקום שבו נמצאים האיש והאשה פתוח למקום הילוך בני אדם שיכולים לראות את הנעשה באותו מקום אנשים ונשים נוספים, ויש בזה פרטים שונים איזה אנשים ונשים יכולים להתיר את השהיה במקום. ובכל זה ונשים יכולים להתיר את השהיה במקום. ובכל זה מאוחרות, וכן ישנן הלכות שנחלקו בהן פוסקי שמכנז ופוסקי ספרד כפי שיתבאר בהמשך.

איסור היחוד – מהותו שאסור לאיש ואשה לשהות יחד במקום שהוא אסור על-פי הלכות יחוד כפי שיבואר להלן. איסור זה הוא בין באשה נשואה ובין בפנויה, ובין אם האיש הוא ישראל כשר ובין אם הוא פרוץ או נכרי. ואפילו אם האיש או האשה או שניהם זקנים בכל זאת אסורים ביחוד. והוסיפו חכמים ואסרו אף את היחוד עם הנכרית.

דין זה שאמרנו שאיסור יחוד הוא מן התורה הינו באיש אחד ואשה אחת, אבל איש אחד ושתי נשים או אשה אחת ושני אנשים המתייחדים, איסורם הוא מדרבנו.

איסור היחוד הוא בעצם ההימצאות המשותפת שלהם באותו מקום שבו הם אסורים להתייחד, ואף אם לא היה ביניהם שום קירוב וכדו', כל ששהו יחדיו במקום זה אפילו לרגע אחד, כבר עברו על איסור יחוד.

מהו המקום האסור ביחוד?

אסור לאיש ולאשה להתייחד אפילו לרגע אחד אם קיימת אפשרות להמשיך את היחוד באין מפריע למשך זמן מסוים, במקום בו הם יכולים להגיע לדבר עבירה, או בכל מקום שיכולים להסתתר בו, בין אם הוא מקום סגור כמו בית וכדוי ובין אם הוא מקום פתוח כגינה וכדוי בשעות שאין רגילות שיעברו שם בני אדם. אלא אם כן ישנה סבירות שיכנסו בני אדם למקום הזה או שיעברו שם ויראו אותם, שאז ישנם אופנים בהם אין איסור יחוד.

היתרים אלו מכונים בפוסקים בשם יפתח פתוח לרשות הרבים', או ישומרי כפי שיתבאר בהמשך.

אמנם אין צריך בדווקא שהפתח יהיה פתוח לרשות הרבים ממש, אלא כל שיכולים ורגילים בני אדם להכנס למקום בו האיש והאשה נמצאים – אין איסור יחוד.

פוסקים רבים סוברים שאם בין המתייחדים ישנם קשרי ידידות, לא מועיל היתר זה של פתח פתוח לרשות הרבים. דין זה מכונה בשם יליבו גס בה׳ וגם הוא יתבאר בהמשך השיעור.

שיעור הזמן בו כבר אסור היחוד, יש בזה דעות בין גדולי ההוראה, יש אומרים ששיעור הזמן הוא 35 שניות, וישנם המקילים אפילו עד שתי דקות. ועל כל פנים מדברי כולם יוצא שהשיעור הוא בזמן מועט ביותר. ולכן יש להיזהר שלא להיות במקום אחד שבו הדלת נעולה ואין אפשרות לאנשים אחרים להכנס אפילו אם שיעור הזמן של ההימצאות הוא קטן ביותר. ולכן כל איש ואשה שנמצאים במקום עבודה צריכים לוודא שהדלת אינה סגורה באופן שאין אנשים אחרים יכולים להכנס או שיהיו במקום העבודה חלונות או דלתות להכנס או שיהיו במקום העבודה חלונות או דלתות זכוכית שהעוברים והשבים שם יכולים לראות דרכם את המקום בו שוהים האיש והאשה וכמובן שלא יהיו שם פינות נסתרות שאי אפשר לראותם

איזה אנשים אוסרים ביחוד.

אמנם הלכה זו שאיש ואשה הנמצאים במקום אחד אסורים ביחוד אמורה דווקא כשהמדובר באיש אחד ואשה אחת, אבל כאשר מדובר בכמה אנשים או נשים בזה נחלקו הדעות בין פוסקי האשכנזים והספרדים.

הנה לדעת השולחן ערוך ופוסקי הספרדים כדי להסיר את איסור יחוד נדרש שיהיו במקום לפחות שניים או שלושה (מחלוקת הפוסקים בדעת השולחן ערוך) אנשים כשרים (שומרי תורה ומצוות) ושלוש נשים. ואילו לדעת הרמ״א גם באשה אחת עם שני אנשים כשרים אין איסור יחוד. והטעם כיון שבמקום שנמצאים שני אנשים הרי כל אחד חושש מחבירו שיראהו, ולכן לא יבואו לידי עבירה.

דין זה הינו רק בשעות היום, אבל בשעות הלילה המאוחרות צריכים שיהיו במקום שלושה או ארבעה אנשים (תלוי לפי השיטות הנייל). כדי שגם אם יירדם אחד מהם ישארו שני אנשים המותרים ביחוד, והם יצילו אחד את השני.

דין זה שאמרנו ששני אנשים מצילים מאיסור יחוד לא נאמר בכל שני אנשים אלא בתנאי שאנשים אלו מוגדרים בהלכה כיכשרים', אבל אנשים המוגדרים בהלכה כיפרוצים' אינם מצילים מאיסור יחוד, והטעם הוא שאין אחד מתיירא מחבירו, ולכן אפילו אם הרבה אנשים שכאלו נמצאים במקום אחד, אסור להתייחד עמהם והוא הדין שאסור להתייחד עם הרבה נכרים.

ונחלקו הראשונים בדין זה, ולהלכה: דעת הרמ״א שכל אדם הזהיר בענייני עריות הרי הוא בחזקת כשר. אבל כפי שכבר כתבנו דעת השו״ע וכן נהגו הספרדים להחמיר שאין לאשה להתייחד אפילו עם כמה אנשים כשרים, כיון שבזמנינו אין אנשים המוחזקים בחזקת כשרות כזו המתירה יחוד. אמנם אם נמצאים שלש נשים ושלשה גברים כשרים במקום אחד אזי גם לבני ספרד אין איסור יחוד במקום כזה.

וכעת חשוב לדעת ולהגדיר מי נחשב יאדם כשרי לענין הלכות יחוד, וההוראה בזה היא שאדם השומר תורה ומצוות כראוי, הרי הוא בחזקת כשרות לענין הלכות יחוד, אבל מי שהוא פרוץ ואינו נזהר בעניני עריות דהיינו שהוא מתנהג בפריצות או שהוא מסתכל בטלויזיא או באינטרנט שאינו מסונן כהלכה, יש לדון אותו כיפרוץי לגבי הלכות יחוד.

אנשים שהם קלים במצוות, אין הדבר מוכרע די הצורך מתי הם נחשבים לפרוצים, ויש לדון בכל מקרה כזה לגופו. ואולם לכל הדעות אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות כלל מוגדרים בהלכה כפרוצים בכל אופן. נחלקו גדולי הפוסקים (בדעת הרמייא) מה הדין ביחוד עם שני אנשים כשהאחד כשר והשני פרוץ, יש אוסרים ויש מתירים.

דין זה הוא שכיח ונוגע מאד למקומות עבודה בהם ישנם גם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, או אפילו אנשים שהם קלים במצוות, ויש להתייעץ לפני כן אם אין איסור להיות עם אנשים אלו באותו חדר כשהוא סגור.

בכל הנייל דיברנו על מציאות שישנם כמה אנשים, אבל כאשר מדובר באיש אחד עם נשים הרבה, לדעת השולחן ערוך הדבר בכלל האיסור, ולדעת הרמייא יש מקילים באיש אחד עם שלוש נשים ומעלה.

אמנם גם המקילים בדין זה אינם מקילים אלא בתנאי שאיש זה אינו מיודד עם נשים אלו וכן אין עסקו עם הנשים. ולכן בכל מקרה שכזה שהאיש הנמצא עם האשה עיסקו עם הנשים, יש לברר ולעשות שאלת חכם האם הוא בכלל איש שמוגדר כיעסקו עם הנשיםי שאז אין היתר להתיחד עמו. קולא זו שהזכרנו הינה לבני אשכנז בלבד ובתנאי שהנשים הינן נשים כשרות וצנועות, אבל בני ספרד לא הקילו בקולא זאת כלל. וגם לבני אשכנז, נחלקו גדולי ההוראה האם לסמוך על קולא זו או לא.

בעלה בעיר.

הקדמה: לצערנו שמענו על תקלות רבות שיצאו בגלל היתר זה, לכן ראוי על כל ירא שמים לא לסמוך על היתר זה וכל המחמיר תבוא עליו הברכה.

אף שאין הבדל לענין איסור יחוד בין אשה נשואה לפנויה, שהרי גם נשואה וגם פנויה אסור להן להתייחד עם איש, מכל מקום באשה נשואה פעמים שאין איסור יחוד, והוא כשבעלה נמצא באותה העיר, מפני שאז היא חוששת מבעלה ולכן אינה באה לידי עבירה. היתר זה מכונה בפוסקים בשם 'בעלה בעיר'. ואולם היתר זה אינו מוסכם על כל הפוסקים.

מחלוקת גדולה בפוסקים האם היתר זה של יבעלה בעירי קיים גם באופן שבעלה בקצה העיר או שאינו נעירי קיים גם באופן שבעלה בקצה העיר או שאינו יודע היכן היא נמצאת. היו שהתירו להתייחד גם באופנים אלו, ולדעתם האשה מתייראת ולא תבוא לידי עבירה גם כשבעלה רחוק, כל שהוא נמצא באותה העיר. ויש שאסרו ונקטו שהיתר זה של יבעלה בעירי כדי שיציל מיחוד, זה רק כשהבעל יודע היכן אשתו נמצאת ויכול להגיע ולהכנס מיד למקום היחוד.

ואולם בכל הנ״ל הדיון הוא רק כדי להסיר את עצם איסור יחוד עם אנשים פרוצים, אבל עם נכרים לא יועיל כלל היתר זה הואיל ובגוי אנחנו חוששים גם למעשים שהם נגד רצונה.

כמו כן היתר זה של יחוד עם אשה שבעלה בעיר לא נאמר במקרים בהם ישנם קשרי ידידות בין המתייחדים, אשר כפי שאמרנו דין זה מכונה המתייחדים, אשר כפי שאמרנו דין זה מכונה בפוסקים בשם ילבו גס בהי, באופן זה לא מועיל היתר זה שבעלה נמצא בעיר, היות וההיתר הזה של יבעלה בעירי הוא גורם לאשה להיות יראה מלבוא לידי עבירה, אך כאשר ישנם קשרי ידידות קרובים בינה לבין אותו אדם שעמו היא מתייחדת וכגון שהיא קרובת משפחה שלו או שהם גדלו יחד או שהם עובדים ביחד או שהם שכנים מיודדים, הם עלולים חייו להגיע לידי מכשול יותר מאחרים, ולכן הם אסורים ביחוד.

חשוב להדגיש שהלכה זו של יבעלה בעירי דורשת שימת לב מיוחדת כיון שייתכנו זמנים שבהם הבעל אינו בעיר, ולכן אי אפשר לסמוך על היתר זה, ואולם האשה מתוך הרגלה תטעה ותתייחד ונמצא שהיא באה לידי עבירה על הלכות יחוד.

למרות האמור לעיל, דהיינו שיטת המקילים שכשבעלה בעיר אין איסור יחוד, צריך שתהיה לבעל אפשרות להכנס למקום העבודה, וכגון שיִדע את קוד הפתיחה של דלת הכניסה, ומידי פעם יבקר במקום העבודה, וכן שיִדע הבעל היכן בדיוק אשתו נמצאת בזמן שהיא שוהה שם.

שומר.

ישנם מצבים שונים של שמירה המצילים מאיסור יחוד, עקב נוכחות של איש או אשה מסויימים המכונים בהלכה בתואר ישומרי.

וכגון, עד עתה הזכרנו שאשה שבעלה בעיר בעלה נחשב כשומר כלפיה, ולכן היא יראה מלבוא לידי עבירה ומותר לה להתייחד. וכעת אנו עוסקים במקרה שיש אשה פנויה, כגון בחורה וכדומה, שאין לה בעל, אבל נמצאת איתה יחד במקום שיבודה אשה נשואה, שאותה אשה נשואה בעלה בעיר, ונמצא שאותה אשה יש לה את הקולא של בעלה בעירי, והיא משמשת כישומרתי ולכן על יבעלה בעירי, והיא משמשת כישומרתי ולכן על לאלו הסומכים על הקולא של בעלה בעיר, ובתנאים לאלו הסומכים על הקולא של בעלה בעיר, ובתנאים המוזכרים לעיל).

אמנם בשעות הלילה המאוחרות במקום שיש חשש של שינה לכן לא מספיקה שמירה של שומר אחד כיון שחוששים שמא הוא ירדם, ולכן צריך שיהיו שם שני שומרים.

קיים עוד אופן של שמירה והוא כאשר אשתו של אחד הנוכחים במקום נמצאת שאז גם היא נחשבת כשומרת. דין זה מכונה בשם 'אשתו עמו', שהיא נחשבת שומר עליו. ואולם היתר זה לא מועיל באיש נכרי.

עוד אופנים של שומר המציל מאיסור יחוד.

עוד נתבאר בפוסקים שאם יש איש נוסף שאינו שוהה עמהם בבית, אלא שהוא רגיל להכנס ולצאת מידי פעם והם מתביישים ממנו, גם אז הוא נחשב כשומר ומציל מאיסור יחוד. היתר זה מכיון שהן מכונה בפסוקים בשם ייוצא ונכנסי. מכיון שהן מתייראים שמא בכל רגע ורגע הוא יגיע, והיינו באופן שנוכחותו של אותו אדם שיגיע תציל אותם מן היחוד, דהיינו שהוא אדם כשר וכוי.

ויש לידע שכל זה דוקא בשעות שאכן רגילים עובדים אחרים להגיע למקומות העבודה, אבל בשעות שאין רגילות כלל שיבואו עובדים וכגון בשעות הלילה המאוחרות אין לסמוך כלל על כך שישנם עובדים אחרים שברשותם כרטיס או מפתח, מכיוון שאין שכיחות ורגילות, אנחנו לא מגדירים את האפשרות הזאת כשמירה מספקת. כמו כן ישנה עצה כדי למנוע איסור יחוד, והיא למנות שומר ירא שמים שתהיה בידו את האפשרות להכנס למקומות העבודה כגון שיהיה לו מפתח, שאז הנוכחים במקום חוששים מבואו ולא יבואו לידי עבירה. דין זה הוא דוקא כשמינו את השומר למטרה זו והוא אכן יוצא ונכנס, אבל בשעות הלילה המאוחרות, שאדם זה רגיל לישון ואין דרכו הגיע למקום העבודה כלל לא מועילה שמירתו.

ויש לידע ששומר זה שממנים אותו צריך להיות דוקא אדם שנוכחותו מצילה מן היחוד, ויש ליידע את כל הנוכחים במקום שאכן מינו שומר להציל מן היחוד. מאבטח הנמצא בפתח מקום העבודה, יכול לשמש כשומר ולהציל מאיסור יחוד, ובתנאי שהוא אדם כשר ומתביישים ממנו, והוא ייוצא ונכנסי למקום היחוד מידי פעם.

יחוד במקומות בהם מותקנות מצלמות.

הורו גדולי ההוראה שאין לסמוך להקל ולהתייחד במקום אלה.

מקרים שבהם אין איסור יחוד.

איש ואשה הנמצאים לבדם בדירה אחת הם אסורים ביחוד אף אם נמצאים בחדרים נפרדים, דהיינו שאיסור יחוד זה לא דוקא כשאיש ואשה נמצאים באותו חדר, אלא אפילו אם יש דירה או משרד שמחולק לחדרים נפרדים, כל שיש אפשרות מעבר ביניהם, הרי הם נמצאים במקום אחד ביחד, והם נחשבים כמתייחדים.

אמנם אם האשה תהיה בחדר פרטי, והיא לא יוצאת ממנו כלל וכגון שיש שם שירותים ומטבח נפרדים לכל חדר בפני עצמו וכן יציאה לרחוב לכל אחד בפני עצמו, והדלת המפרידה בין החדרים נעולה והמפתח הוא רק בידי האשה, אין בזה איסור יחוד.

אשה שעובדת בבנין משרדים בשעות הלילה, ובמשרד אחר שבאותו בנין נמצא עובד נוסף אין בזה משום איסור יחוד, כיון שמציאות זו של משרדים שונים, נחשבת כמו שתי דירות בבנין אחד ולא כשני חדרים בדירה אחת, ואין חשש שיכנסו זה אצל זו. ואולם עליהם להיזהר שלא להתעכב בחדר המדרגות אלא לעבור שם במהירות.

אמנם אם בפתח הבנין יש מאבטח, והיא מוכרחת לעבור בסמוך לו בשעה שהיא נכנסת או יוצאת מן הבנין, אין לה היתר לעבוד במקום כזה אף אם אינה מתעכבת כלל, שהרי היא מתייחדת עם המאבטח.

שמדרכי הצניעות אינו ראוי שאיש ואשה יסעו יחדיו במעלית כשהם לבדם. נסיעה ברכב למקום העבודה.

יחוד במעלית.

נסיעה ברכב עם אדם נוסף, תלויה במציאות הקיימת לאורך הדרך בה הם נוסעים. אם חלונות הרכב שבו הם נוסעים הם שקופים באופן שהעוברים והשבים יכולים לראות את הנעשה בתוך הרכב וגם מצוי שלפחות כל 2-3 דקות יחלוף רכב בסמוך הרי זה נחשב כפתח פתוח לרשות הרבים שאין בו איסור יחוד, ולכן לפי המציאות בנסיעה ברכב, הן בשעות היום והן בשעות הלילה המקודמות. ואולם כבר הזהירו גדולי ההוראה המקודמות. ואולם כבר הזהירו גדולי ההוראה שאין לאשה ליסוע למקום עבודתה עם איש זר, כיון שהדבר עלול לידי מכשול, וכבר אמרו חכמים יועשו סייג לתורה׳.

יש אומרים שבאדם כשר אין איסור יחוד במעלית,

כאשר המציאות היא שאפשר שתיפתח בקומה

הסמוכה ואנשים אחרים עשויים לראותם שם.

ואולם באדם שאינו כשר יש לחשוש שהוא ילחץ על

כפתור שיעצור את המעלית וכדוי ולדעת פוסקים

רבים במציאות שאכן ניתן להאריך את השהות

שם אזי אסור הדבר אפילו באדם כשר ואפילו אם

כוונתם לנסיעה קצרה בלבד. ואמנם הכל מודים

לסיכום

הזכרנו עד כה בקצרה את הדינים העיקריים שנוגעים להלכות יחוד. כמובן שהלכות אלו כמו הלכות אחרות יכולות להשתנות בקלות בקלות מציאות זו לאחרת, ולכן בכל מציאות בזה בדורה די הצורך מן הראוי לעשות בזה שאלת חכם כדי לא להיכשל חייו באיסור יחוד.

אמנם הדגש בעלון זה הוא על איסור יחוד במקומות עבודה, אך הלכות איסור היחוד הינם בכל מקום - בבית – בעת ביקור של טכנאי או אדם אחר, בקניות, ביקור במרפאה וכו׳.

אַלוּ חֲבִיבִין עָלַי מִן הַכּּל

וַיַּעַשׂ אֵת הַכִּיּוֹר נְחֹשֵׁת וָאֵת כַּנּוֹ נְחֹשֵׁת בִּמַרְאֹת הַצֹּבְאת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד (שמות לח, ח) כאשר בני ישראל בנו את המשכן, הביאו בנות ישראל את המראות אשר שמשו אותן להתקשט לפני בעליהן במצרים, ומשה היה מואס בהן משום שהיו עשויים ליצר הרע, אמר לו הקבייה: ייקַבֵּל, כִּי אֵלּוּ חֲבִיבִין עָלַי מִן הַכֹּל, שֶׁעַל יְדֵיהֶם הֶעֱמִידוּ הַנָּשִים צְבָאוֹת רַבּוֹת בְּמִצְרַיִם ָּכְשֶׁהָיוּ בַּעֲלֵיהֶם יְגֵעִים בַּעֲבוֹדַת פֶּרֶדְיי (רשייי). חזייל אף מתארים שנשות ישראל שמרו על עצמן מפני המצרים שהיו שטופי פריצות וזימה, עייי זה שהיו מפייחות את עצמן בפחם ומשחירות ומכתימות את פניהם, והיו לובשות בגדים מטונפים עד אשר היו המצרים אומרים לעצמן שנשים אלו ממש מאוסות בעיניהם, אך כאשר נגשו אל בעליהן היו מתרחצות וסכות עצמן בנקיות. הקב״ה מצווה את משה לקבל מראות אלו לעשיית הכיור. מפני שמראות אלו המיועדות לנשים כדי שתהיינה יפות בעיני בעליהן, הרי שזהו דבר שבקדושה.

: קידושיו במסכת הגמרא אומרת וכך אין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות, אלא למי שהעושר שלו. שנאמר: לי הכסף ולי הזהב נאם הי צבקות: רבי שמעון בן אלעזר אומר: מימי לא ראיתי צבי קייץ, וארי סבל, ושועל חנווני, והם מתפרנסים שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני. ואני נבראתי לשמש את קוני. מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שנאמר עונותיכם הטו. (דף

למדנו מגמרא זו שהפרנסה אכן מוכנה לכל אדם באשר הוא, לו רק יעשה רצון ה'. ודוקא הרעת המעשים, היא זו שמקפחת את הפרנסה. וכמה טועים הם אלו החושבים שעל ידי עבודות הסותרות לרצון ה', הם יגדילו את הכנסתם ופרנסתם.

מבוסס על פי שיעורו של אחד מחשובי מורי ההוראה שליט"א.